

Caracterització dels escuts valencians de Carles II

*VICENT FORTEA I MARZÀ**
*JOAN ANTONI SENDRA I IBÁÑEZ***

L'últim període d'encunyació de monedes d'or de la Seca de València són les encunyades a la darrerria del regnat de l'últim Àustria Carles II i les del primer període del regnat, encara dins del règim foral i abans de la Guerra de Successió, del primer Borbó Felip IV de València (V de Castella). Són moments d'incertesa i canvis de paradigma que es reflectixen a tots els àmbits socials. La Seca de València, com no podia ser d'altra manera, també està afectada pels canvis i, de fet, en allò referit a les encunyacions d'escuts senzills, produeix una varietat estilística i una factura de moneda bastant descurada. En aquest període són normals les encunyacions descentrades que, com a conseqüència, comporten que la data gravada a l'encuny quede fora del cospell totalment o parcial, propiciant sovint la confusió en la classificació i datació de les peces.

Si afegim que les emissions a nom de Felip en escuts senzills de la mateixa factura, amb dificultat en llegir la data i a més l'ordinal del rei que exhibeix la peça és (III), resulta que tenim un grup de monedes, els escuts d'or encunyats entre 1688 i 1700, que sovint han estat mal interpretats i mal datats i han sigut objecte inclús d'assignacions contradictòries.

Aclarir aquestes confusions en principi semblaria fàcil ja que les emissions de Carles II duen la data i les de Felip IV (V de Castella) també. Però el cert és que, tal com hem dit abans, degut al descentrat de la peça, no sempre és possible llegir la data. El fet que, a primera vista, semblen totes iguals fa que es donen per certes coses que un estudi més acurat de les peces pot evitar. El desinterès ha propiciat multitud d'errades que han anat perpetuant-se en catàlegs i llibres de numismàtica. L'objectiu d'aquest article és mostrar un criteri segur per a la classi-

* Llicenciat en Ciències Químiques i membre de la SCEN.

** Investigador numismàtic i membre de la SCEN.

ficació i datació de qualsevol escut o corona d'or de Carles II, independentment de si es pot llegir o no la data a la mateixa peça, mitjançant l'aplicació de l'estudi d'encunyats coneguts d'aquestes sèries.

Així, per exemple, l'errada més greu ha estat aquella en què s'han adjudicat a Felip IV (V de Castella) aquelles monedes on era evident la data 1700, i a Felip III (IV de Castella) aquelles monedes on sols es podia llegir l'ordinal (IIII) però no la data. Aquest últim tema dels escuts a nom de Felip ja vam intentar que quedés clar al l'article aparegut a l'*Acta Numismàtica* 46 de 2016, "Els escuts Valencians de Felip IV, el primer..."¹ En aquell article, demostràvem que els escuts a nom de Felip coneguts fins ara estan fets amb els mateixos encunyats, pertanyen a l'any 1700 i, per tant, són tots de Felip IV (V de Castella), el primer Borbó, i no de Felip III (IV de Castella).

Els escuts valencians de Carles II

Durant el regnat de Carles II, la Seca de València va emetre poca quantitat d'or, principalment en escuts senzills, encara que també han arribat fins avui escassos mitjos escuts (datats el 1688) i un únic exemplar de dos escuts o dobló (inèdit fins fa un parell d'anys). Centrant-nos en els escuts senzills, dels quals es coneixen poc més d'una vintena d'exemplars, els que ens han arribat fins avui són els datats al 1688, 1693 i 1695.

El sistema de classificació de monedes que porten la data encunyada no hauria de comportar cap problema. Però, si com és el cas d'aquestes monedes que ara tractem, en què la mateixa factura de la peça impedeix la identificació de la data i resulta evident que hi ha errors i dubtes, per què entestar-se en topar sempre amb la mateixa dificultat i no assajar un altre mètode de datació i classificació? És ben sabut que l'altre mètode que utilitza la ciència numismàtica és l'estudi de l'estil del gravat per relacionar-lo amb el moment de l'encunyació.

Aquest mètode d'investigació mitjançant l'estudi dels encunyats coneguts s'aplica principalment en l'actualitat als estudis de moneda antiga, encara que hi trobem alguns treballs en què és aplicat a les sèries medievals i modernes. Doncs bé, en aquest article anem a intentar posar llum sobre aquest tema parant esment en aquests detalls, tot intentant una datació de les peces des d'un punt de vista estilístic, cercant trets similars i diferenciadors a les distintes dates conegudes per tal d'arribar a conclusions acceptables de datació sense haver de fer ningun acte de fe.

L'origen principal de les confusions als escuts valencians de Carles II el trobem als anys 1693 i 1695 –normalment a aquells escuts on sols es pot llegir la

1. FORTEA I MARZÀ, V.J.: "Els escuts valencians de Felip IV, el primer Borbó com a rei foral de València". *Acta Numismàtica* 46, SCEN (IEC), Barcelona 2016, p.191.

part inferior de la data per qüestions de descentrat desgast o encunyació defec-
tuosa de la peça- i són degudes a la similitud de la part inferior del guarisme 3 i
5 en l'estil epigràfic de l'època. Aquestes peces són classificades habitualment
de manera arbitrària segons els criteris i apreciacions particulars de cada per-
sona, i així trobem assignacions d'una mateixa peça a un any o a un altre segons
l'autor, això sí, assegurant sempre que la data que veuen és indubtable. Aquest
tipus d'apreciacions no es fan sempre des d'un punt de vista tècnic o d'expert,
sinó des d'un altre punt de vista més interessat. El que resulta, però, és que, a llarg
termini, aquest tipus de classificacions produeixen confusió.



Detall dels números 3, i 5 tal com apareixen als escuts. A la dreta,
detall de data confusa per estar la meitat dels números fora del cospell.

El cert és que, si s'analitzàrem un poc més les tipologies d'aquestes monedes
fent-ne una mirada més detinguda, ens n'adonem que no són totes iguals i que,
a part de la data, es diferencien en uns trets estilístics que conformen tres grups
d'encuny d'estil diferent, que a la vegada coincideixen amb les tres dates d'e-
missió. Ja varem apuntar aquest criteri a l'article aparegut a l'*Acta Numismàtica*
47 de 2017, "Descoberta del dobló o dobleta Valenciana de Carles II".²

Estudi estilístic dels encunyys

Fent un examen a totes les peces conegudes i fixant-nos en la diferència es-
tilística més evident, com és el dibuix de la corona real a sobre de l'escut en
rombe de València, veurem que podem classificar tots els escuts en tres grups.
Aquestos tres grups coincideixen amb les tres dates d'encunyació i cada grup
d'estil de corona és homogeni; val a dir que no s'hi barregen diverses dates, sinó
que, sense voler i per un altre camí, hem agrupat les dates d'encunyació. Per tant,
davant d'una data dubtosa, com que la corona de l'escut es fa sempre evident, ob-
servant-ne l'estil tenim la clau per datar la moneda. Aquesta diferència de disseny
de la corona real la defineix la forma de representar els florons. Existeixen tres
tipus de disseny diferent de floró que podem classificar en els grups següents:

2. FORTEA I MARZÀ, V.J.: "Descoberta del dobló o dobleta valenciana de Carles II". *Acta Numismàtica*
47, SCEN (IEC), Barcelona, 2017, p. 165.

1. Primer grup. Florons grans en forma de fulla tipus flor amb tres pètals. En aquest grup tenim tots els escuts datats al 1688.



2. Segon grup. Florons de grandària mitjana formats per un punt tipus estrella sobremuntat per dos petites volutes en horitzontal. En aquesta forma apareixen tots els escuts datats al 1693.



3. Tercer grup. Florons petits i més simples formats per un punt tipus estrella, sobremuntat per un punt més petit. Ací s'agrupen els escuts datats al 1695.



Inventari i classificació

Sense intenció de fer un inventari complet de tots els exemplars coneguts de cada sèrie, a continuació reproduïm algunes peces a mode il·lustratiu.

1. Primer grup. Florons grans. Any 1688. Tots els exemplars coneguts corresponen al mateix parell d'encunys.



2. Segon grup. Florons de grandària mitjana. Any 1693.



3. Tercer grup. Florons petits. Any 1695.



Conclusions

Aquesta adjudicació que fem ara de les peces amb la data incompleta o faltant i, per tant, dubtosa resulta molt més lògica i, sobretot, no està exposada a les interpretacions de l'expert de torn. Amb aquest criteri, la datació de peces es fa sense forçar la vista ni el raonament, així com també evita classificacions ambigües.

Aquesta hipòtesi la podem donar per vàlida pel fet que no és contradictòria en ella mateixa i, a més, és coincident exactament amb els exemplars coneguts.